

NETRPĚLIVOST SVATÝCH

Genesis 16. kapitola

Říká se, že cesta do pekel je dlážděna dobrými úmysly. A někdy je to pravda, jak o tom svědčí i náš dnešní příběh. Je to příběh o tom, jak lidská snaha přispět k naplnění Božích slibů skončila mnohým trápením. Je to příběh ze života praotce Abrahama. Tento muž byl ve věku 75 let zastaven a osloven Hospodinem, který před ním rozprostřel dvojí naději. Jednak, že z jeho potomstva vzejde celý národ, a také, že tento národ obdrží zemi, ve které bude moci žít. Manželství Abrahama a Sáry bylo ovšem neplodné. Nemohli mít děti. Abraham ale slovu Hospodina uvěřil a vydal se na cestu, do zaslíbené země. Hospodin jej nakonec zavedl do Kanaánu, země u Jordánu, a Abraham se tam usadil. Skoro by se dalo říci, že tady by ten příběh mohl skončit. Abraham doputoval tam, kam ho Pán Bůh vedl. Teď už jen ten slíbený potomek a bude vše, jak má být. Ale příchodem do Kanaánu Abrahamův příběh vlastně teprve začíná. A ukazuje se, že bude mnohem komplikovanější, než se mohlo zdát na začátku.

1. Naše představy o Božím jednání

Na začátku stojí slovo Hospodinovo, že Bůh Abrahamovi požehná, učiní z něj velký národ, učiní jeho jméno velkým, ba dokonce, že v něm bude požehnan celý svět. Slyšet něco podobného, zatočí se nám nejspíš hlava. Nevíme, s jakými představami se Abraham na tuto cestu víry vydal. Jak si představoval, že se to všechno naplní? Někakou představu ale patrně mít musel. Jako lidé si přece vždycky děláme nějaké představy, jak něco bude. Když jdeme do nového zaměstnání nebo když se někam přestěhujeme nebo když se oženíme, vdáme nebo když očekáváme dítě atd., děláme si nějakou, aspoň základní představu o tom, jak to asi bude vypadat. Je to přirozené. Realita je ale často jiná.

Své představy si asi každý děláme i o tom, jak by mohl a měl jednat v našem životě a životě církve, světa, Pán Bůh. Čteme Bibli, slyšíme Boží slovo a nějak to k nám mluví. Přemýšlíme nad ním, modlíme se, a myslím, že každý si děláme i nějakou svou představu o tom, jak by se to biblické slovo mohlo či dokonce mělo dít, jak by měl Pán Bůh jednat. V příběhu o Abrahamovi to takto přímo nečteme, ale myslím, že i on byl normální člověk a když vsadil na Hospodinovo slovo a vydal se na cestu, tak nějakou představu o této pouti mít musel. Že nějakou představu měl, vysvítá minimálně z toho, jak je rozhořčen, když se slibovaný potomek stále nedostavuje. V 15. kapitole, kdy už je Abraham nějakou dobu usazen v Kanaánu, jej Hospodin znovu osloví: „*Nic se neboj, Abrame, já jsem tvůj štít, tvá přehojná odměna*“ (15,1). A Abraham na toto milostivé a povzbudivé slovo Hospodinovo odpoví s výčitkou: „*Panovníku Hospodine, co mi chceš dát? Jsem stále bezdětný. Nárok na můj dům bude mít damašský Eliezer*“ (15,2). Vidíme tedy, že nějakou svou představu o naplnění Božích slibů Abraham mít musel. Minimálně si představoval, že kýžený potomek se měl už dávno narodit. Ale on tu pořád není. A čas ubíhá. Na začátku příběhu je Abrahamovi již 75 let, a léta neubývají. Naopak. Zkrátka měl jinou představu o Božím jednání.

Boží jednání a naše představy se nejednou dostávají do kolize. A může to vyvolat i docela slušnou krizi víry. Když se věci dějí jinak, než jsme si představovali, když Bůh jedná jinak, než jsme si mysleli, že by jednat měl, je to pro nás někdy těžkou zkouškou. A samozřejmě je ta zkouška tím těžší, čím je pro nás ta či ona záležitost významnější, čím více se nás osobně týká a dotýká. Když nám na nějaké věci hodně záleží, hodně se za ni modlíme, zápasíme o ni a máme o ní nějakou představu, jak by ji měl Pán Bůh „zařídít“, tím těžší pro nás bude vyrovnat se s tím, když je Boží cesta jiná.

Představivost je nám lidem přirozená a netřeba ji vyřazovat ani ze života víry. Ale skrývá se v ní jedno velké nebezpečí. Totiž, když svým snům a představám, které jsou samy o sobě dobré a potřebné, začneme dávat absolutní hodnotu. Jakkoli jsou naše představy přirozené, nejsou a nesmějí být pro víru určující. Naše představy musí být Pánem Bohem stále usměřňovány a korigovány. A tento proces může být bolestivý a nepřijemný, ba někdy pro nás docela nepřijatelný. Totiž právě tehdy, když na svým představách a snech začneme lpět, jako by ony byly slovem Božím. Ale naše představy, byť reagují na Boží slova a zaslíbení, nejsou slovem Božím. Ale my někdy těm svým představám takový atribut dáváme. Asi bychom to tak nenazvali, ale prakticky tomu tak může být. Učiníme si nějakou představu o Božím jednání a přes ní „vlak nejede“. Bible nám ukazuje, že Bůh je svrchovaný a jedná, jak on sám chce, že cesty Boží nejsou cesty naše a myšlení Boží není myšlení naše. A to někdy nedokážeme unést.

2. Napomáhat Pánu Bohu

Abraham a Sára v našem příběhu rozpor mezi svými představami a Božím jednáním řešili tak, že Pánu Bohu podsunuli jinou svou představu. Na Hospodina nezanevěřili. Ovšem zatím ani nepřistoupili na jeho způsob a jeho cestu. Uznali, že věci se nedějí tak, jak si představovali, že potomek zde stále není, i když si mysleli, že by tu už dáno být měl. Uznávají, že to tak je. Pánu Bohu to nevyčítají. Nezanevěřili pro to na něj. Ale zároveň Sára vymýšlí novou představu, jak by se ty věci mohly stát. Když to nejde cestou přirozenou - mezi mnou a Abrahamem, nebyla by tu jiná cesta? „*Jednou řekla Sárar Abramovi: 'Hle, Hospodin mi nedopřál, abych rodila, vejdi tedy k mé otrokyni, snad budu mít syna z ní'*“ (v. 2). Sára pořád věří v Boží zaslíbení. Bůh jim slíbil potomka. Dobře, ale třeba to nemyslel

tak, že by se nutně musel narodit mě. Třeba to Pán Bůh myslel tak, že toho potomka zplodí Abraham s jinou ženou a to dítě pak přijmu za své. To je přece elegantní řešení. Já a Abraham budeme mít syna, jak to Bůh slíbil. Nikde přece není řečeno, jak toho syna získáme. Hlavně, že ho budeme mít.

Tak je to někdy s těmi našimi představami o Božím jednání. Když se nějaká naše představa ukáže chybnou, můžeme mít tendenci nahradit ji jinou, právě tak chybnou, nebo ještě horší. Když se věci nevyvíjejí podle našich představ, začneme být netrpěliví, začneme cítit nutkání něco udělat, něco změnit. A můžeme začít vymýšlet až bizarnosti, různé úlety, začneme jednat zbrkle, nemoudře. A to vše v dobré víře, v dobrém úmyslu. Sára jistě nechtěla jít proti Bohu. Chtěla Božimu zaslíbení jen tak trochu napomoci. A tak pojala novou představu a doufala, že se k ní Pán Bůh přizná. Ale jak čteme dál, důsledky toho byly velice těžké.

Ze začátku to vypadalo slibně. Vše jde zdá se jako po másle. Abraham souhlasí, Hagar souhlasí. Hagar otěhotní a vše je na dobré cestě. Ale záhy se to začíná zvrátat. Když Hagar otěhotněla, „*přestala si své paní vážit*“ (v. 4). Něco se stalo. Sára v dobrém úmyslu otevřela Pandořinu skříňku. Začaly se dít věci, které nepředpokládala. Hagar byla služkou, otrokyní. Byla tedy vůči Sáře v hluboce podřízeném postavení. Ale najednou má něco, co její paní nemá a mít nemůže. A to jí dostává „do sedla“. Čeká dítě. A je to Abrahamovo dítě. Dítě, jejího pána! Dědic rodu! Hagaru to naplňuje dosud nepoznaným sebevědomím. Uznávanou ženou v tehdejší společnosti byla plodná žena. A to Sára není. Ale Hagar ano. A navíc tu jde o dítě pánovo. Jako matka pánova vytouženého potomka mám už docela jiné postavení než obyčejná otrokyně. A začala to Sáře dávat patřičně najevo.

Sára to pochopitelně nesnese. A doráží na Abrahama, aby jako pán jejich pospolitosti zasáhl a něco s tím udělal. No, co s tím má asi tak dělat? Nakonec byl to její nápad. Abraham se ale zastává své ženy Sáry a vrací jí tím opět jasně dominantní postavení. Hagar je ve tvých rukou. Nalož s ní, jak uznáš za vhodné. A Sára si to vzala za své. Začala Hagaru „pokořovat“. Jak, to přesně nevíme, ale jistě dost nepříjemně, protože Hagar už nevidí jiné východisko než uprchnout. A tak, i když je těhotná, uprchne do stepi. Patrně se chce vrátit do Egypta. Její budoucnost je tím velmi nejistá.

Je to příběh, ve kterém je snad všechno špatně. Neměl se vůbec stát. Přinesl jen trápení. Ale stal se. Nemáme i my ve svém životě takové příběhy, o kterých dnes víme, že se vůbec neměly stát, leč staly se? Jakou naději má člověk v tom, co už se stalo a najde to vzít zpátky?

3. Bůh naděje

Naděje tohoto příběhu se skrývá v jeho závěru. Vše se zdá být rozbito a ztraceno. Těhotná Hagar je v pustině dokonce v ohrožení života. Když tu se s ní potká Bůh prostřednictvím svého posla. Bůh vstupuje do děje. Celou dobu to bylo jen lidské smyšlení a jednání. Zavedlo všechny do nešťastných konců. Ale Bůh neponechává celou tu situaci v beznaději. I do toho, co lidé pokazili a rozbili, vnáší naději. Nemusí to takto skončit. Ano bude to do budoucna těžké, protože následky nerozumných rozhodnutí jsou prostě někdy těžké, ale nemusí být beznadějně. Nenaplnilo se a nenaplní to, co do celé akce Sára vkládala. Vůbec ne. Byla úplně mimo. Ale Pán Bůh si dokáže uchopit i to, co jsme pokazili, co jsme nedomysleli, co jsme třeba v dobrém úmyslu, ale přesto naprosto převrátili naruby. Dokáže to uchopit do svých rukou a přinést do toho cosi nadějněho. Následky zde byly, a byly těžké. Ale nebyly beznadějně. Pán Bůh nesňal ze všech těch aktérů zodpovědnost za jejich rozhodování. Museli nést následky. Ale ani lidské chyby nezrušily Boží zaslíbení dané Abrahamovi – jemu a jeho právoplatné ženě se skutečně přes to všechno narodí syn Izák. Ale ani divoch Izmael nezůstane bez Božího požehnání.

Ano, Bůh dokáže v křivých řádcích psát rovně. Do toho, co my pokřívíme, dokáže vepsat něco rovného a nadějněho. Je to jeho milost a láska, která to umožňuje. To není alibi pro svévoli: 'Je jedno jak žiji. Ať udělám, co udělám, on to Pán Bůh vždycky nějak zahladí a spraví.' Ale je to slovo naděje, že ani naše chyby, když se stanou, nemusí skončit beznadějně, že Bůh má vždy nějakou cestu ke smíření, k odpuštění, k nějaké možnosti znovu povstat a moci jít smysluplně dál.

Tuto naději si z tohoto příběhu můžeme odnést. Ovšem také povzbuzení, abychom dokázali své lidské představy o životě a Božím jednání dávat do závorky. Abychom nad každým svým snem, nápadem a představou uměli pokorně vyznat, ale ne má, nýbrž tvá vůle se staň. Vyprošujme si od Pána Boha dostatek síly a pokory umět přijmout jeho vůli, jeho cestu a jeho představu, i když se v něčem bude lišit od té naší. Pomocí nám v tom může být ujištění, že Boží cesta, jakkoli se nám někdy může zdát nepochopitelná, je cestou milujícího Otce, který vidí víc a hlouběji a dál, než kam dokážeme dohlédnout my.

A vyprošujme si také moudrost a rozeznání, kdy je na nás, abychom nějak jednali, a kdy máme naopak spíše trpělivě čekat. I to k otázce dnešního příběhu patří.